

RIIGIKANTSELEI

EESTI TEGEVUSKAVA AVATUD VALITSEMISE PARTNERLUSES OSALEMISEL 2018–2020

ARUANNE

Sisukord

1. SISSEJUHATUS.....	3
2. TEGEVUSKAVA ELLUVIIMINE	4
Lubadus 1: Kaasamise ja läbipaistvuse suurendamine poliitikakujundamisel.....	4
1.1. Läbipaistvat ja kaasavat poliitikakujundamist toetav infotehnoloogia	4
1.2. Kaasava, teadmispõhise ja kodanikukeskse poliitikakujundamise protsessi kujundamine ja oskuste arendamine	6
1.3. Riigikogu tegevuse avatuse ja läbipaistvuse suurendamine.....	9
Lubadus 2: Kaasamise ja läbipaistvuse suurendamine kohalikus omavalitsuses	11
2.1. Avatud valitsemise tegevuskava väljatöötamine ja tegevuste juurutamine kohalikus omavalitsuses	11
2.2. Kohalike avalike teenuste tasemete analüüsi tulemuste lihtne ja kasutajasõbralik esitamine	13
Lubadus 3: Osalusdemokraatia hoiakute ja oskuste arendamine üldhariduses.....	15
3.1. Osalusdemokraatia hoiakute ja oskuste arendamine üldhariduses.....	15
3. KOKKUVÕTE.....	17

1. SISSEJUHATUS

Avatud valitsemise partnerlus (AVP¹) on rahvusvaheline algatus, et suurendada avaliku võimu teostamise avatust, läbipaistvust ja kodanikukesksust ning kasutada selleks uusi tehnoloogiaid. Eesti liitus algatusega 2012. aastal.

„Eesti tegevuskava avatud valitsemise partnerluses osalemisel 2018–2020“ (edaspidi *tegevuskava*) on järjekorras neljas ning jätkab kaasava ja läbipaistva poliitikakujundamise suunaga, mis on olnud Eesti prioriteediks kõikides tegevuskavades.

Tegevuskava koostamist vedas valitsusasutuste, Riigikogu, kohaliku omavalitsuse üksuste ja vabauhenduste esindajatest koosnev AVP koordineeriv kogu. 3. detsembril 2019. aastal moodustati riigisekretäri käskkirjaga avatud riigivalitsemise arengukomisjon (edaspidi *ARVAK*), mis ühendab koordineeriva kogu ja haldusvõimekuse valdkondliku komisjoni. ARVAK on olnud ka tegevuskava elluviimise koordineerija ja sellele hinnangu andja.

Tegevuskava koostamine algas 13. märtsil 2018. aastal AVP koordineeriva kogu kohtumisega, kus lepiti kokku tegevuskava koostamise protsessis ja põhimõtetes. Samal ajal kuulutati välja kuu aega kestev avalik ideekorje, et soovijad saaksid esitada oma ettepanekuid tegevuskava kohta. Laekunud ettepanekute põhjal toimusid vabauhenduste ja valitsusasutuste osalusel arutelud, mille käigus valiti välja tegevused. Vabariigi Valitsus kiitis tegevuskava heaks 30. augustil 2018. aastal.

Vastavalt koordineeriva kogu otsusele (13. veebruar 2018) anti Riigikantselei veebis regulaarseid ja võimaluse korral visualiseeritud ülevaateid tegevuskava elluviimisest. Pidev seiretegevus toimus tegevuste endi raames nende ajakava kohaselt. Lepiti kokku, et vähemalt korra aastas tuleb koordineeriv kogu tegevuskava edenemise ülevaatamiseks ka kokku.

AVP koordineeriv kogu ja hiljem ARVAK kohtus elluviimise jooksul kolmel korral. Tegevuskava aruannet arutati ja täiendati ARVAK kohtumisel 10. novembril 2020. aastal. Seejärel läbis aruanne ametliku kooskõlastusringi ning avaliku konsultatsiooni.

Rahvusvaheline hindamismehhanism (IRM ehk *Independent Reporting Mechanism*) esitas oma lähtearuande tegevuskava kohta 2019. aasta oktoobris. Lähtearuanne annab hinnangu kehtiva tegevuskava potentsiaalsele mõjule, kui tegevused saavad tähtajaks täies mahus ellu viidud. Kuuest tegevusest kaks hinnati tähelepanuväärseks: EISi arendus (tegevus 1.1. Läbipaistvat ja kaasavat poliitikakujundamist toetav infotehnoloogia) ja KOVide teenustasemete rakendus (tegevus 2.2. Kohalike avalike teenuste tasemete analüüsi tulemuste lihtne ja kasutajasõbralik esitamine).

Lisaks anti viis võtmesoovitust, mida arvestada järgmiste tegevuskavade koostamisel:

- kaasata sihtrühmi, kelle juurdepääs otsustusprotsessidele on piiratum,
- eraldada Riigikantseleile vahendeid sidusrühmade kaasamise tugevdamiseks,
- keskenduda ka edaspidi viiele-kuuele tegevusele paaris valitud eelisvaldkonnas,
- jätkata kodanikukesksete tehnoloogiliste lahenduste arendamist (sh KOVide tasandil),
- kujundada ambitsioonikamaid tegevusi, mis viiakse ellu mitme tegevuskava jooksul ja mis on lõimitud riigireformi ja „Eesti 2035“ protsessiga.

Nende soovitustega on suures osas arvestatud järgmises tegevuskavas, mille kiitis Vabariigi Valitsus heaks 1. oktoobril 2020. aastal.

---

¹ Open Government Partnership (OGP), <http://www.opengovpartnership.org/>

2. TEGEVUSKAVA ELLUVIIMINE

Tegevuskavas anti kolm lubadust, mille täitmiseks viidi ellu kuus tegevust. Kuigi mõnede tegevuste elluviimise mõned vaheetapid viibisid (muu hulgas kevadise eriolukorra tõttu), on kõik kuus tegevust ellu viidud plaanitud mahus. Ülevaade tulemustest on esitatud järgnevalt tegevuste kaupa.

LUBADUS 1: KAASAMISE JA LÄBIPAISTVUSE SUURENDAMINE POLIITIKAKUJUNDAMISEL

1.1. Läbipaistvat ja kaasavat poliitikakujundamist toetav infotehnoloogia		
Tegevuse alguse ning lõpu kuu juuli 2018 – juuni 2020		
Vastutaja		Riigikantselei
Kaasvastutajad	Osalevad asutused	Kõik ministeeriumid, põhiseaduslikud institutsioonid ja omavalitsusüksuste üleriigilised liidud
	Valitsusvälised organisatsioonid	Vabaühenduste Liit, Eesti Koostöö Kogu, E-riigi Akadeemia jt
Tegevuse kirjeldus		
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?		Eelnõude infosüsteem (EIS) võeti kasutusele 2011. aastal, et ministeeriumide vahel eelnõusid kooskõlastada ja esitada ning hallata Euroopa Liidu dokumente. Toona oli tegemist ainulaadse infosüsteemiga, mis ühendas kolm varasemat ning oli info leidmiseks ja eelnõude kommenteerimiseks avatud ka avalikkusele. Praeguseks on süsteem tehnoloogiliselt vananenud ning kasutajate – nii ametnike kui ka huvirühmade – ootused kasvanud. Huvirühmad on huvitatud avatud platvormist, mis võimaldaks kaasa lüüa poliitikakujundamise varasemates etappides (mitte vaid lõppfaasis dokumentide kooskõlastamisel või kommenteerimisel) ning protsessi ajalugu ja otsuste kujunemist jälgida. EISi on küll arendatud – näiteks lisatud teavituste võimalus, et algatuste kohta senisest varem infot jagada –, ent uusi funktsioone ei kasutata piisavalt ning need ei aita saavutada eesmärki avada töö avalikkusele võimalikult vara. Samuti ei ole keskkond kasutajasõbralik, vaid aeglane ja keerukas. Lisaks EISile toimib osaluskanalina ka osale.ee, mis on samuti tehnoloogiliselt vananenud ning alakasutatud.
Tegevuse kirjeldus		Riigikantselei, teiste asutuste ja huvirühmade koostöös töötatakse välja uue infosüsteemi lähteülesanne, mis kataks vähemalt praeguse eelnõude infosüsteemi ning osale.ee funktsionaalsuse.
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?		Osalistega koos loodav lähteülesanne on eelduseks, et uus keskkond toetaks läbipaistvat ja kaasavat poliitikakujundamist ning vastaks eri kasutajate vajadustele.

Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Läbipaistvus Avalikkuse kaasamine
Lisainfo	Uue infosüsteemi arendamise ajal jätkatakse EISi kui peamise osaluskanali kasutuse suurendamist. Lisaks EISi uuendamisele on Justiitsministeerium alustanud õiguslooja töövahendi loomiseks vajaliku eelanalüüsi protsessiga. Oluline on, et võimalikud loodavad uued arendused ühilduvad sujuvalt.

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
Tegevuse tulemused	<p>Innotiimi juhtimisel on loodud õigusloome ja poliitikakujundamise protsesside kasutajateekonnad ning esmased lahendused madala täpsusega prototüübi näitel genereeritud. Asjaomaseid tulemusi esitles Innotiim protsessi osalistele (mh uuendajate võrgustiku iKlubi kohtumisel) ning kantslerite nõupidamisel. Järgnevalt koostati asutuste vahelise (Riigikantselei, Justiitsministeerium ja Riigikogu Kantselei) tööühma koostöös üldisi nõudeid selgitav dokument (aprill–juuni 2019). Alates juulist 2019. a alustati Justiitsministeeriumi eestvedamisel ja Riigikantselei osalusel tööd prototüübi loomisega. Loodud prototüübile tehti (dets 2019–märts 2020) kaheksa prototüübi testühma koostumist, mille tagasiside oli aluseks prototüübi edasiarendamiseks. Arutelude käigus on välja selgitatud koosloome ja praeguse õigusloomeprotsessi võimalikud probleemid, millele soovitakse prototüübi arenduse käigus lahendusi leida. Vahetulemusi esitleti ARVAK kohtumisel (18.02.2020). Alates märtsist 2020. a alustati Justiitsministeeriumi haldusalas oleva Riigi Infosüsteemide Keskuse juhtimisel ning Justiitsministeeriumi, Riigikantselei ja Riigikogu Kantselei poolsete esindajate osalusel prototüübi põhjal agiilse arenduse meetodil arendusi riigi koosloome keskkonna I etapi jaoks tähtajaga 31.12.2020. Lisaks testühmadele on toimunud kogu 2020. a vältel kokku ca 300 potentsiaalse kasutajaga arvukalt muid kohtumisi ja üritusi, kus esmalt prototüüpi ja hiljem juba arenduse esimesi tulemusi on tutvustatud.</p>			
Järgmised sammud	<p>Arendusega jätkatakse „Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas 2020–2022“ (tegevus 1.1. Eelnõude väljatöötamise koosloomekeskkonna arendamine), mis hõlmab tekstiredaktori arendamist, selle katsetamist ja kasutuselevõtmist ametkonna poolt.</p>			

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Täitmise seis
Kodanike, huvirühmade ja riigiasutuste vajaduste ning praeguse olukorra väljaselgitamine, sh kogemuse analüüs.	juuli 2018	detsember 2018	Täidetud
Alternatiivide kaalumine ning keskkonna funktsioonide ja liidestuste kirjeldamine.	jaanuar 2019	juuni 2019	Täidetud
Lähteülesande koostamine, sh infosüsteemi nõuete kirjeldamine ning prototüüp.	jaanuar 2019	juuni 2020	Täidetud

1.2. Kaasava, teadmispõhise ja kodanikukeskse poliitikakujundamise protsessi kujundamine ja oskuste arendamine

Tegevuse alguse ning lõpu kuu aprill 2018 – detsember 2019	
Vastutaja	Riigikantselei
Kaasvastutajad	Osalevad asutused
	Valitsusvälised organisatsioonid
Rahandusministeerium, Riigi Tugiteenuste Keskus, kõik ministeeriumid	
Praxis, Centar, Velvet, Vabaühenduste Liit	
Tegevuse kirjeldus	
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?	<p>Nii AVP 2016–2018 tegevuskava sõltumatu hindaja, koordineeriv kogu kui ka avaliku sektori ja sotsiaalse innovatsiooni rakkerühm on kõik rõhutanud vajadust tugevdada kaasamisalast eestvedamist ja pakkuda rohkem koolitusi.</p> <p>Ministeeriumide kaasamise koordinaatorite võrgustik loodi 2007. a sügisel, kui iga ministeerium nimetas ühe või mitu kaasamise koordinaatorit, kes vastutasid ministeeriumis kaasamisalase info liikumise ja nõustamise eest. Võrgustiku eesmärgiks on kaasamisalase informatsiooni vahetamine ja ministeeriumide kaasamispraktika ühtlustamine. Kaasamise arendamiseks ja sellega seotud probleemide lahendamiseks vajavad kaasamiskoordinaatorid arendamist ja võimestamist.</p> <p>Kaasava poliitikakujundamise toetamisel on oluline roll avaliku teenistuse tippjuhtidel, kelle hoiakud ja kaasamisoskused mõjutavad riigiasutuste kaasamispraktikat.</p> <p>Enne 2013. aastat korraldati keskseid kaasamiskoolitusi 268 ametnikule, lisaks on aastatel 2011–2017 kaasamise</p>

	kevadkoolis osalenud umbes teist sama palju vabaihenduste ja ametkondade esindajaid. Viimastel aastatel ei ole rohkem koolitusi aga toimunud. Iseäranis on tarvis edendada nüüdisaegseks poliitikakujundamiseks vajalikke oskusi, samavõrd aga ka õpetada tõenduspõhiseid meetodeid ja andmetöötlust ning lugude jutustamist ja visualiseerimist.
Tegevuse kirjeldus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Parandada kaasamise koordinaatorite võrgustiku tööd ning tugevdada kaasamiskoordinaatorite rolli ministeeriumides ja arendada nende eestvedamisoskusi. ▪ Suurendada avaliku teenistuse tippjuhtide toetavat suhtumist ja oskusi kaasava, kodanikukeskse ja teadmispõhise poliitikakujundamise eestvedamiseks. ▪ Arendada keskvalitsuse ja kohalike ametnike ning vabaihenduste oskusi kaasata, kaasa rääkida ning mõjusid hinnata.
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kaasamise koordinaatorite kaudu levivad ja juurduvad kaasamise head tavad ning suureneb osaluskanalite kasutamine ministeeriumides. ▪ Avaliku sektori tippjuhtide koolitamisega kujundatakse juhtide suhtumist ja arendatakse oskusi kaasava ja kodanikukeskse poliitikakujundamise eestvedamiseks. ▪ Ametnike ja vabaihenduste koolitustega paranevad nende oskused kaasata ja kaasa rääkida.
Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Avalikkuse kaasamine
Lisainfo	Tegevust rahastatakse haldusvõimekuse prioriteetse suuna meetmetest.

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
				x
Tegevuse tulemused	Kaasamise koordinaatorite võrgustiku töökorraldus on üle vaadatud ning selle tulemusel on täpsustatud kaasamiskoordinaatori roll ja ülesanded. Peamise koordinaatori kõrvale on ministeeriumides hakanud tekkima lisaliikmed, kes vajaduse korral asendavad koordinaatorit ja täidavad sarnaseid ülesandeid ministeeriumides. Võrgustik on koos käinud eesmärgipäraselt vähemalt neli korda aastas, kuid veelgi olulisemana on hoogustumas võrgustiku liikmete omavahelised mitteformaalsed kontaktid. Koostöös			

	<p>vabakonnaga on välja töötatud kaasamiskoordinaatorite arenguprogramm, mille raames saavad koordinaatorid neljapäevase koolituse käigus oskused koosloomeliste ürituste ja osalusprotsesside kujundamisest ning konfliktsete olukordade lahendamiseks. See soodustab koosloomeliste meetodite rakendamist ministeeriumide olulisemate osalemisprotsesside raames.</p> <p>Samuti on 2018. aastast pakutud koolitusi eesmärgiga parandada poliitika kujundamisega tegelevate teenistujate analüüsivõimet ja arendada kaasamisoskusi.</p> <p>Moodulid jagunevad neljaks:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Poliitikakujundamise ABC • Protsessijuhtimine ja kaasamise oskused • Mõjude hindamine poliitikakujundamises. Kulu-tulu analüüs • Valikmetoodikad mõjude ja protsesside hindamiseks (sissejuhatus andmeanalüüsi tarkvarasse R, moodne R, visualiseerimine ja automatiseerimine R-is, kvalitatiivsete andmete kogumise ja analüüsi meetodid, regressioonianalüüs, sobitamine ja <i>diff-in-diff</i> analüüs, masinõppemeetodid, suurandmed ja võrgustikuanalüüs ning mõjude hindamine simulatsiooni abil). <p>Koolituste tutvustused leiab riigitöötaja portaali koolitusmaterjalide registrist, otsides koolituse nimetuse järgi ning märkides otsingu algusajaks 1.01.2018).</p> <p>2018. aastal koolitati 321 ja 2019. aastal 493 osalejat, kokku 814. On jälgitud, et koolitatavatest kolmandik oleksid kohalikud omavalitsused ja mittetulundusühingud (kõikide moodulite peale kokku).</p>
Järgmised sammud	<ul style="list-style-type: none"> • Kaasamise koordinaatorite võrgustik on partnerina kaasatud „Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskava 2020–2022“ tegevuse 1.2. Koosloomelise poliitikakujundamise oskuste suurendamine elluviimisesse. • Kesksed koolitused jätkuvad.

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Täitmise seis
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kaasamise koordinaatorite võrgustiku töökorraldus on üle vaadatud ning võrgustik tegutseb aktiivselt. ▪ Välja on kuulutatud hange avaliku teenistuse tippjuhtide poliitikakujundamise koolitusprogrammi elluviimiseks. ▪ Koolitatud on 100 riigi- või kohaliku omavalitsuse ametnikku ja 	aprill 2018	detsember 2018	Täidetud

vabaühenduse esindajat. Esimeste koolitusrühmade tagasiside põhjal on programm üle vaadatud ja täiendatud.			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kaasamise koordinaatorite võrgustik tegutseb aktiivselt. ▪ Koolitatud on 40 avaliku teenistuse tippjuhti. ▪ Koolitatud on 600 riigi- või kohaliku omavalitsuse ametnikku ja vabaühenduse esindajat. 	aprill 2018	detsember 2019	Täidetud
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Kaasamise koordinaatorite võrgustik tegutseb aktiivselt. ▪ Koolitatud on 40 avaliku teenistuse tippjuhti. ▪ Koolituse on läbinud vähemalt 700 riigi- või kohaliku omavalitsuse ametnikku ja vabaühenduse esindajat. 	aprill 2018	juuni 2020	Täidetud

1.3. Riigikogu tegevuse avatuse ja läbipaistvuse suurendamine

Tegevuse alguse ning lõpu kuu juuli 2018 – juuni 2020	
Vastutaja	Riigikogu
Kaasvastutajad	Osalevad asutused
	Valitsusvälised organisatsioonid
Tegevuse kirjeldus	
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?	<p>2016. a muudeti Riigikogu kodu- ja töökorra seadust, misjärel on komisjonide istungite protokollid senisest informatiivsemad.</p> <p>Riigi Teataja kaudu on võimalik tellida enda e-postile teavitusi kõikide eelnõude ja nende menetlusetappide kohta alates kooskõlastamisest kuni Riigi Teatajas avaldamiseni.</p> <p>2017. a töötas korrupsioonivastane erikomisjon välja soovitud Riigikogu liikmetele huvirühmade esindajatega suhtlemise kohta ning kirjeldas võimalikke nädisolukordi².</p> <p>Seega on Riigikogu avatus mõnevõrra suurenenud, ent komisjoniti ebaühtlaselt ning probleeme on info avalikustamise kiirusega, eelnõude menetluses</p>

² <https://www.riigikogu.ee/komisjonide-teated/korrupsioonivastane-erikomisjon/soovitused-riigikogu-liikmetele-huviruhmade-esindajatega-suhtlemisel/>

	kaasarääkimisega ning andmetele ligipääsuga nii veebis avaldamise kui ka avaandmete mõttes.
Tegevuse kirjeldus	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Riigikogu veebilehel oleva info kättesaadavuse ning kasutajasõbralikkuse suurendamiseks arendatakse veebilehte selliselt, et täiskogu istungitega seotud andmeid saab tulevikus töödelda masinloetaval kujul. ▪ Kiirendatakse komisjonide protokollide avaldamist ja ühtlustatakse seda komisjoniti.
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Avaandmete avaldamise kaudu muutub seadusloome info kättesaadavamaks ning lisandub veel üks võimalus kasutada Riigikogu avatud informatsiooni. ▪ Protokollide kiirem avaldamine muudab seadusloomet läbipaistvamaks, kuna avalikkus saab otsuste kujunemisest õigel ajal infot.
Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Läbipaistvus Avalikkuse kaasamine
Lisainfo	-

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
				x
Tegevuse tulemused	<p>Riigikogu Kantselei avaandmete teenused on kättesaadavad. Avaandmeid väljastatakse rakendusliidese (API) kaudu JSON-vormingus. Avalik rakendus kuvab märkimisväärses mahus sisu mitmest infosüsteemist (näiteks stenogrammid, hääletused, osavõtt, dokumendiregister, saadikute ja teenistujate andmed, eelnõud, märksõnaotsingu sisu, statistika jm info). Paljud andmed on API väljundites esitatud universaalsete ja unikaalsete identifikaatoritena (UUID), millele saab selgitava vaste sobiva API päringu tegemisel. Komisjonide istungite protokollid avaldatakse esimesel võimalusel peale komisjoni istungi toimumist.</p>			
Järgmised sammud				

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Täitmise seis
Riigikogu avaandmed on testkasutuses.	oktoober 2018	mai 2019	Täidetud
Riigikogu avaandmed on püsivalt kättesaadavad.	oktoober 2018	juuni 2019	Täidetud

Protokollid avaldatakse esimesel võimalusel peale komisjoni istungi toimumist.	juuli 2018	juuni 2020	Täidetud
--	------------	------------	----------

LUBADUS 2: KAASAMISE JA LÄBIPAISTVUSE SUURENDAMINE KOHALIKUS OMAVALITSUSES

2.1. Avatud valitsemise tegevuskava väljatöötamine ja tegevuste juurutamine kohalikus omavalitsuses

Tegevuse alguse ning lõpu kuu september 2018 – detsember 2020	
Vastutaja	
Rahandusministeerium	
Kaasvastutajad	Osalevad asutused
	Vallad ja linnad
	Valitsusvälised organisatsioonid
	Eesti Linnade ja Valdade Liit, E-riigi Akadeemia
Tegevuse kirjeldus	
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?	<p>2017. aasta haldusterritoriaalse reformi järel on Eestis 79 omavalitsust, kellest enamik järgib avatud valitsemise põhimõtteid (nt info avalikustamine veebilehel, noortevolikogud, volikogu istungite ülekanded VOLISes, kaasav eelarve), kuid kes pole tegevusi alati tervikuna läbi mõelnud ja süsteemselt rakendanud. Mõnes omavalitsusüksuses on puudu avalikkuse ja vabaihenduste kaasamisest, teises ei ole piisav tegevuse avalikustamine, teavitust jmt.</p> <p>AVP 2016–2018 tegevuskava raames aitas E-riigi Akadeemia kahes ühinenud omavalitsusüksuses, Elva ja Lääneranna vallas, välja töötada avatud valitsemise tegevuskava³, samuti koostati üldised soovitusel avatud valitsemiseks KOVIDes⁴. Nende tutvustamiseks ja nii kohalike juhtide kui ka elanike jõudmiseks on vajalikud jätkutegevused tegevuskavade väljatöötamisel ja rakendamisel.</p>
Tegevuse kirjeldus	Rahandusministeerium korraldab Euroopa Sotsiaalfondi toel taotlusvooru KOV koostöö ja juhtimisvõimekuse parandamiseks, kus muude tegevuste hulgas on võimalik toetust taotleda avatud valitsemise edendamiseks, kus taotlusi saavad esitada KOVID, nende liidud ja teised valdkonnas tegutsevad organisatsioonid ja vabaihendused, kes soovivad panustada avatud

³ Ülevaade projektist: <https://www.ega.ee/et/project/avatud-valitsemine-uhinevates-omavalitsustes/>, avatud valitsemise ettepanekud Lääneranna vallas: https://ega.ee/wp-content/uploads/2017/02/Ettepanekud-avatud-valitsemiseks-L-neranna-vallas_final1.pdf ja avatud valitsemise ettepanekud Elva vallas: https://ega.ee/wp-content/uploads/2017/02/Ettepanekud-avatud-valitsemiseks-Elva-vallas_final1.pdf

⁴ https://ega.ee/wp-content/uploads/2017/10/ettepanekud-avatumale-omavalitsusele_logo.pdf

	valitsemise tegevuste teadvustamisse või rakendamisse kohalikul tasandil.
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?	Suureneb teadlikkus avatud valitsemise põhimõtetest, mille järgimine tagab elanike tõhusama kaasatuse ja info parema kättesaadavuse otsuste kujunemisest.
Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Läbipaistvus Avalikkuse kaasamine
Lisainfo	Täpne eelarve ja projektide arv oleneb omavalitsusüksuste esitatavatest taotlustest ja projektide hindamise tulemustest võrdluses teiste projektidega. Tegevust rahastatakse haldusvõimekuse prioriteetse suuna meetmetest.

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
				x
Tegevuse tulemused	<p>Sügisel 2018. a korraldatud taotlusvoorust rahastati kahte avatud valitsemise tegevusi ellu viivat projekti (Põlva ja Valga vald). Avatud valitsemise tegevuste tutvustamiseks ja aruteludeks korraldas Rahandusministeerium 2019. a seminari, kus arutati avatud valitsemise hetkeseisu omavalitsustes ning võimalusi valitsemise avatuse suurendamiseks. Kogemust jagasid E-riigi Akadeemia eksperdid ning Tartu ja Elva vald, kes on avatud valitsemise juba eesmärgiks seadnud ja esimesed sammud teinud.</p> <p>Sügisel 2019. a välja kuulutatud taotlusvoorus oli samuti võimalik taotleda toetust avatud ja kaasava valitsemise põhimõtete rakendamiseks kohalikul tasandil. Taotlusvoorust sai toetust Rakvere linna projekt.</p> <p>2019. aasta sügisel korraldatud omavalitsuste küsitluses tõi kuus omavalitsust esile, et neil oli 2018. aasta lõpu seisuga olemas avatud valitsemise tegevuskava (mõnel arengukava osana)⁵. Järgmine küsitlus tehakse 2021. a kevadel, et saada teada 2020. a seis.</p>			
Järgmised sammud	<p>Avatud valitsemise põhimõtete väljatöötamise ja rakendamise teadvustamisega kohalikul tasandil jätkatakse „Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas 2020–2022“ (tegevus 2.1. Avatud valitsemise põhimõtete juurutamine kohaliku omavalitsuse üksustes), korraldades avatud valitsemise töötoad kohaliku omavalitsuse üksustele.</p>			

⁵ Elva, Hiiumaa, Lääne-Nigula, Lääneranna ja Rae vald ning Tartu linn. Vt minuomavalitsus.fin.ee

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Täitmise seis
Taotlusvooru tingimuste läbirääkimine huvirühmadega	september 2018	september 2018	Täidetud
Taotlusvooru väljakuulutamine	oktoober 2018	detsember 2018	Täidetud
Vähemalt viies kohalikus omavalitsuses on töötatud välja avatud valitsemise tegevuskava või ellu viidud tegevusi, tänu millele suureneb teadlikkus avatud valitsemise põhimõtetest ja nende rakendamisest.	detsember 2018	detsember 2020	Täidetud

2.2. Kohalike avalike teenuste tasemete analüüsi tulemuste lihtne ja kasutajasõbralik esitamine

Tegevuse alguse ning lõpu kuu Juuli 2018 – juuni 2020	
Vastutaja	Rahandusministeerium
Kaasvastutajad	Osalevad asutused
	Valitsusvälised organisatsioonid
Tegevuse kirjeldus	
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?	Kohalike avalike teenuste kvaliteet ja kättesaadavus oli enne ühinemisi ja on edasi omavalitsuseti ebaühtlane. Samas puudub teenuste taseme, sh kvaliteedi ja kättesaadavuse kohta võrdlusinfo, mis teeb keeruliseks ka olukorra parandamise.
Tegevuse kirjeldus	2018. aasta suvel valmiv metoodika ja analüüs annavad ülevaate, milliseid teenuseid ja millisel tasemel kohaliku omavalitsuse üksuses osutatakse. Valmivale metoodikale ja analüüsile tuginedes luuakse atraktiivne ja elanikele lihtsalt käsitletav ning ülevaatlik tööriist, milles iga elanik, aga ka KOVid ja ministeeriumid, saavad vaadata valdkondade kaupa oma omavalitsusüksuse andmeid ning võrrelda neid Eesti keskmise ja teiste omavalitsusüksuste andmetega. Kasutajatele luuakse rakenduses tagasiside andmise võimalus.
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?	Tööriist on elanikele infoallikas, mis pakub teadmist, milliste argumentidega paremini kaasa rääkida ning missugust teenustaset oma omavalitsuses nõuda. Samal ajal on see juhtimisvahend nii KOVidele kui ka keskvalitsusele. KOVid ise saavad teada, mida tehakse hästi ja mis vajaks järeleaitamist. Keskvalitsus saab

	kavandada täpsemaid sekkumis- ja toetusmeetmeid kvaliteedi paranemiseks.
Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Läbipaistvus
Lisainfo	-

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
				x
Tegevuse tulemused	<p>Arendus valmis ja avalikustati 2020. aasta augustis aadressil minuomavalitsus.fin.ee. Rakenduse funktsionaalsus ja esitlusviis ning prototüübi lähteülesanne koostati koostöös partneritega. Keskkonna aktiivse kasutuse propageerimine on kavandatud jätkuva tegevusena.</p> <p>Rakendusest saab ülevaate iga kohaliku omavalitsuse teenuste olukorrast ja see võimaldab omavalitsusi ka omavahel võrrelda, olles nii abivahend otsustajatele, et kohalikku arengut juhtida, aga ka elanikele, et kohaliku elu asjades paremini kaasa rääkida. 10-astmelisel skaalal hinnatakse 16 teenuse valdkonda. Erinevaid hindamiskriteeriume on sadu ning teenustasemeid kolm: baas, edasijõudnud, eeskujulik. Andmed on avaldatud alates 2016. aastast.</p>			
Järgmised sammud	<p>Euroopa Sotsiaalfondi toel liigutakse edasi omavalitsuste teenustaseme hindamissüsteemi parendamise, andmete jooksva uuendamise ning veebilehe tutvustamisega. Lisarõhku pannakse tulemuste analüüsimisele, et aidata tõenduspõhiselt kaasa omavalitsuste teenustasemete paranemisele.</p>			

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Täitmise seis
Esitlusviisi prototüübi koostamine koostöös partneritega	juuli 2018	detsember 2018	Täidetud
Arenduse lähteülesande koostamine koostöös partneritega	juuli 2018	veebruar 2019	Täidetud
Arenduse valmimine	veebruar 2019	detsember 2019	Täidetud
Keskkonna aktiivse kasutuse propageerimine	jaanuar 2020	juuni 2020	Täidetud

LUBADUS 3: OSALUSDEMOKRAATIA HOIAKUTE JA OSKUSTE ARENDAMINE ÜLDHARIDUSES**3.1. Osalusdemokraatia hoiakute ja oskuste arendamine üldhariduses**

Tegevuse alguse ning lõpu kuu Jaanuar 2016 – detsember 2019 (jätk eelmisele tegevuskavale)		
Vastutaja	Haridus- ja Teadusministeerium	
Kaasvastutajad	Osalevad asutused	Sihtasutus Innove
	Valitsusvälised organisatsioonid	Huvitatud vabaühendused, Tallinna Ülikool, Tartu Ülikool, Eesti Ajaloo- ja Ühiskonnaõpetajate Selts, Inimeseõpetuse Ühing, maakondlikud ainesektsioonid, Eesti Õpilasesinduste Liit, kirjastused jt.
Tegevuse kirjeldus		
Millist avalikku probleemi tegevus lahendab?	Avatud ja kaasav poliitika eeldab kodanike demokraatiaalaste hoiakute ja oskuste arendamist. See ei tähenda vaid teadmiste omandamist tundides, vaid laiemalt demokraatlike hoiakute arendamist koolis.	
Tegevuse kirjeldus	Põhikooli ja gümnaasiumi riiklike õppekavade ajakohastamisel ning haridus- ja teadusstrateegia koostamisel 2018.-2019. aastal konsulteerib Haridus- ja Teadusministeerium vastavate huvirühmadega, sh noorteorganisatsioonidega, et tagada osalusdemokraatiaks vajalike oskuste sisaldumine strateegias ja õppekavades. Huvitatud osalised (sh vabaühendused) esitavad oma ettepanekud õpieesmärkide ja õpitulemuste ajakohastamiseks muutunud õpikäsituse põhimõtetest ⁶ lähtuvalt.	
Kuidas aitab tegevus kirjeldatud probleemi lahendada?	Osalusdemokraatia võtete, sh IKT võimaluste tundmise abil on tulevikus kodanikel nii teadmised, oskused kui ka hoiakud, et taotleda avatud valitsemist ja selles ise aktiivselt osaleda.	
Milliste AVP väärtuste edendamisele tegevus kaasa aitab? / AVP võtmevaldkond, millesse tegevus panustab	Avalikkuse kaasamine	
Lisainfo	Tegevusega alustati eelmises tegevuskavas, valmis sotsiaalainete lõimitud ainekavade kontseptsioon. Ainekavade väljatöötamine algas 2018. aastal ning ainekavade arendamise protsess on käimas. Õppekava on seni arendatud kaasavalt ja konsulteeritud eri huvirühmadega protsessi käigus.	

⁶ <https://www.hm.ee/et/opikasitus>

Täitmise seis	Pole alustatud	Osaliselt täidetud	Suures osas täidetud	Täidetud
				x
Tegevuse tulemused	Sotsiaalainete valdkonna töörühm esitas jaanuaris 2019. a Innovele ettepanekud valdkonnapädevuste sõnastamiseks, valdkonna õppeainete kooliastme õpitulemuste sõnastuseks põhikoolis ja gümnaasiumis ja õpitulemuste selgitamiseks hindamiskriteeriumidena. Innove esitas ettepanekud Haridus- ja Teadusministeeriumile, kes on kasutanud ettepanekuid haridusstrateegia koostamise protsessis (sh noorte osaluskohvikutes , regionaalsetel kohtumistel ja Arvamusfestivalil).			
Järgmised sammud	Edasised tegevused kavandatakse valmiva „Haridusvaldkonna arengukava 2021–2035“ raames. Eesmärgi saavutamist toetavad ka „Noortevaldkonna arengukava 2021–2035“ tegevused.			

Ajakava	Tegevuse algus	Tegevuse lõpp	Tegevuse seis
Ainevaldkonna töörühm koostab ja esitab esmased ettepanekud uuendatud õpitulemuste kohta.	juuli 2018	detsember 2018	Täidetud
Konsultatsioonid huvirühmadega	jaanuar 2019	detsember 2019	Täidetud

3. KOKKUVÕTE

Tegevuskava on kavandatud mahus täidetud. Mitmed tegevused jätkuvad „Eesti avatud valitsemise partnerluse tegevuskavas 2020–2022“ (sealhulgas eelnõude väljatöötamise koosloomekeskkonna arendamine, koosloomelise poliitikakujundamise oskuste suurendamine ning avatud valitsemise põhimõtete juurutamine kohaliku omavalitsuse üksustes).

Nagu on viidanud oma lähtearuandes ka IRM, on Eesti tugevuseks läbipaistvat ja kaasavat poliitikakujundamist toetav infotehnoloogia: eelnõude infosüsteemi (EIS) arendused jätkuvad ka järgmistes AVP tegevuskavades, kohalike avalike teenuste tasemete rakendus (minuomavalitsus.fin.ee) on avalikustatud ning seda arendatakse edasi väljaspool AVP tegevuskavu. Eelnev näitab, et AVP tegevuskavad võimaldavad teatud määral paindlikkust ehk kavandada saab nii kaheaastase elluviimise perioodil saavutatavaid tegevusi kui ka läbi mitme tegevuskava ulatuvaid arendusi.

Samuti on kavas edaspidi jätkata tegevustega kohaliku omavalitsuse üksuste valdkonnas. Kuigi AVP liikmeks saavad astuda ka kohalikud omavalitsused, on Eesti kui väikeriigi puhul põhjendatud hõlmata nendele mõeldud tegevused riiklikku tegevuskavasse.